

ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ОДНА З УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Реалізуючи пріоритетний напрям України щодо європейської інтеграції, виникає необхідність у вирішенні проблемних питань, зокрема щодо запобігання та протидії корупції. Крім того, ефективне реформування антикорупційної політики створить передумови для зростання економічного потенціалу, формування у суспільстві довіри до влади, покращання добробуту громадян.

Закон України «Про запобігання корупції» визначає її як використання особою, зазначеною у частині першій статті третьої цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

За останні роки рівень корупції в Україні виріс і вона стала однією з найбільших проблем сучасності. Це негативне явище впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства і держави, створює реальну загрозу безпеці демократичного розвитку держави та суспільства, а саме: підриває авторитет країни, завдає шкоди демократичним засадам управління суспільством, функціонуванню державного апарату, обмежує конституційні права і свободи людини та громадянина, особливо пересічних осіб, порушує принцип верховенства права, порушує встановлений порядок здійснення повноважень посадовими і службовими особами органів державної влади, управлінських структур приватного сектора, руйнує моральні і суспільні цінності; дискредитує державу на міжнародному рівні [2].

Відповідно до ст. 2 Договору про Європейський Союз, – «Союз засновано на цінностях поваги до людської гідності, свободи, демократії,

¹ Студент 5 курсу Інституту прокуратури та кримінальної юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

рівності, верховенства права та поваги до прав людини, зокрема осіб, що належать до меншин. Ці цінності є спільними для всіх держав-членів у суспільстві, де панує плюралізм, недискримінація, толерантність, правосуддя, солідарність та рівність жінок і чоловіків» [3].

Отже, корупція робить країну такою, яка не відповідає цінностям Європейського Союзу. Але Україна прагне вступити в Союз і задля цього повинна здійснити ряд заходів для боротьби з нею.

Аналізуючи статті Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони щодо врегулювання питання боротьби з корупцією, потрібно взяти до уваги такі норми [4]. Так, в Угоді визначено, що одним із головних принципів посилення взаємодії є боротьба з корупцією. Зокрема, визначено, що сторони зобов'язуються співпрацювати у боротьбі з корупцією в державному секторі та ефективно виконувати Конвенцію ООН проти корупції 2003 року. Здійснювати обмін ефективними практичними навичками та за потреби залучати фахівців по боротьбі з корупційними правопорушеннями. Разом з тим Угодою визначено співпрацю щодо обміну інформацією та досвідом, а також удосконалення методів, спрямованих на припинення та запобігання корупції [4]. Слід зазначити, що міжнародною спільнотою впроваджено багатосторонні документи щодо боротьби з корупцією. Так, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції визначає, що кожна держава-учасниця відповідних міжнародних об'єднань, згідно з основоположними принципами своєї правової системи, розробляє та проводить ефективну скоординовану політику протидії корупції, яка відображає принципи правопорядку, належного управління державними справами й державним майном, чесності й непідкупності, прозорості й відповідальності [5]. Активною та плідною є також політика у сфері запобігання та протидії корупції на рівні регіональних організацій. В першу чергу це стосується Ради Європи. Підхід цієї організації до боротьби з корупцією має три взаємопов'язаних аспекти: вироблення загальноєвропейських норм та стандартів, контроль за їх дотриманням, а також надання технічної допомоги державам та регіонам.

Комітет міністрів Ради Європи прийняв 6 листопада 1997 року на 101-й сесії Резолюцію (97) 24 «Про двадцять принципів боротьби з корупцією», які були розроблені Мультидисциплінарною групою з корупції. Ці надзвичайно важливі у своїй сукупності і кожен зокрема принципи полягають у наступному:

1. Здійснювати ефективні заходи, спрямовані на запобігання корупції, і у цьому зв'язку підвищити поінформованість громадськості та сприяти етичній поведінці.

2. Забезпечити скоординовану криміналізацію національної та міжнародної корупції.

3. Забезпечити для осіб, які виконують обов'язки щодо попередження, розслідування, судового переслідування та винесення вироків стосовно випадків корупції, незалежність, яка б відповідала їх функціям, свободу від неналежного впливу та ефективними засобами для збору доказів, захист для осіб, які допомагають владі у боротьбі з корупцією, а також збереження таємниці слідства.

4. Запровадити необхідні заходи із вилучення та конфіскації доходів, отриманих в результаті корупційних дій.

5. Запровадити необхідні заходи для попередження використання юридичних осіб для прикриття корупційних дій.

6. бмежити імунітет від розслідувань, судового переслідування та винесення вироків у справах щодо корупції до рівня, необхідного у демократичному суспільстві.

7. Запровадити спеціалізацію осіб або органів, відповідальних за боротьбу з корупцією, забезпечуючи їх необхідними засобами та навчанням для виконання покладених на таких осіб або органи завдань.

8. Гарантувати, щоб податкове законодавство та органи влади, уповноважені на його імплементацію, робили внесок у боротьбу з корупцією ефективно та скоординовано, а саме шляхом перешкоджання – законодавчо або практично – зниженню податків за хабарі або інші витрати, пов'язані з корупційними діями.

9. Забезпечити, аби процес організації, функціонування та прийняття рішень у сфері державного управління враховував необхідність боротьби з корупцією, а саме шляхом забезпечення прозорості настільки, наскільки це необхідно для досягнення ефективності.

10. Забезпечити врахування у нормах, які регулюють права та обов'язки посадових осіб, вимог щодо боротьби з корупцією та забезпечити відповідні й ефективні дисциплінарні заходи; забезпечити подальшу специфікацію поведінки, очікуваної від посадових осіб, шляхом відповідних заходів, таких як кодекси поведінки.

11. Забезпечити застосування належних процедур ревізії до діяльності органів державного управління та державного сектору.

12. Підтримувати роль, яку процедури ревізії можуть відігравати у попередженні та виявленні корупції поза межами сфери державного управління.

13. Забезпечити врахування системою державної відповідальності наслідків корупційної поведінки посадових осіб.

14. Ухвалити належні прозорі процедури державних закупівель, які сприятимуть чесній конкуренції та стримуватимуть корупціонерів.

15. Підтримати ухвалення народними обранцями кодексів поведінки та запровадити правила фінансування політичних партій та передвиборчих кампаній, які стримуватимуть корупцію.

16. Забезпечити свободу ЗМІ у отримванні та передачі інформації щодо питань корупції за умов лише таких обмежень та застережень, які є необхідними у демократичному суспільстві.

17. Забезпечити врахування у цивільному праві необхідності боротьби з корупцією, а саме передбачення ефективних засобів юридичного захисту для осіб, чийм правам та інтересам було завдано шкоди корупцією.

18. Заохочувати дослідження щодо корупції.

19. Гарантувати, що в кожному аспекті боротьби з корупцією враховані можливі зв'язки з організованою злочинністю та відмиванням грошей.

20. Утворити найбільш тісне можливе міжнародне співробітництво у всіх сферах боротьби проти корупції [6].

Для подолання корупції необхідним є дотримання норм Угоди про асоціацію, норм Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції та принципів, передбачених Резолюцією Ради Європи. Потрібне втілення цих норм та принципів в життя та забезпечення їх реального функціонування. А отже, необхідне не тільки реформування антикорупційного законодавства, а й внесення змін до інших його галузей. Докорінна дерегуляція суспільних процесів (спрощення процедур реєстрації власності, відкриття та закриття бізнесу, процедур торговельного режиму, митних процедур та вимог безпеки в торгівлі й розміщенні ринків) за рахунок скорочення державного апарату та мінімізації контактів чиновників із суб'єктами бізнесу, – ці дії могли б мати не останнє значення у боротьбі з корупцією.

Окрім того, що необхідно підвищувати кваліфікацію суддів, працівників прокуратури та правоохоронних органів, треба приділяти значну увагу підвищенню антикорупційної правосвідомості громадськості. Нині

в Україні 53% громадян сприймають корупцію як прийнятний механізм, допоміжний інструмент для вирішення повсякденних проблем. Корупція сприймається як сервіс (дозволяє зекономити час, уникнути зайвих клопотів, гарантувати отримання належного тощо), який має свою ринкову ціну. Українське суспільство слабо усвідомлює середньо та довгострокові наслідки корупційних діянь у масштабах усього суспільства. У цій справі неоціненну роль могли б відіграти ЗМІ та громадські організації. Тим більше, що 75% населення України вважають журналістику, а 68% – загалом ЗМІ ефективними інструментами боротьби з корупцією [7].

Підсумовуючи вище викладене слід зазначити, що боротьба з корупцією повинна являти собою систему заходів, що являють собою не тільки діяльність органів державної влади, а й діяльність фізичних та юридичних осіб, громадських організацій, ЗМІ, культурно-освітніх закладів. Зменшивши рівень корупції, в Україні покращиться економічна та політична ситуація, дотримання прав і свобод людини, функціонування Конституції та законів України. Країна зможе відповідати вимогам демократичної, правової, соціальної держави, як це передбачено Основним Законом. Ми зможемо здобути авторитет на міжнародній арені. Як наслідок, Україна набуде міжнародних партнерів, що збільшить обсяг експорту вітчизняних товарів, сприятиме розвитку бізнесу та залучить інвестиції. Врешті, країна може стати цікавою Європейському Співтовариству, до чого ми прагнемо на сучасному етапі.

Література:

1. Про запобігання корупції : Закон України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Христич І. О. Корупція в Україні і шляхи подолання. – Режим доступу: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/3732/1/Xristich_61_64.pdf
3. Договір про Європейський Союз. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish>.
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – №49.
6. Про двадцять керівних принципів боротьби з корупцією [Електронний ресурс] : Резолюція (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи. Прийнята Ко-

мітетом міністрів 6 листопада 1997 р. на 101-й сесії . – Режим доступу: http://crimcor.rada.gov.ua/komzloch/control/uk/publish/article;jsessionid=AD49945492AB4622122873FCCB7BD8D?art_id=48068&cat_id=46352.

7. Прийнятність грузинського антикорупційного досвіду для України : круглий стіл, м. Київ, 19 квітня 2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.openukraine.org>.

Науковий керівник: д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого І. В. Яковчук

Н. О. Муштай¹

ЕВРОИНТЕГРАЦІЯ: ПРЕГРАДИ НА ПУТИ УКРАЇНИ

Сегодня Украина стоит перед возможностью евроинтеграции и все чаще мы можем услышать вопрос: «А стоит ли евроинтеграция затраченных усилий со стороны нашего государства?». Эта дилемма уже давно стоит на повестке дня у многих, как у политологов, так и у простого населения. Некоторые украинские граждане обеспокоены требованиями Евросоюза по отношению к нашему государству, другие же просто не верят в перспективу европейской интеграции Украины. А Ваджра – яркий пример такого скептицизма – в своей статье высказывает недоверие по поводу возможного вхождения Украины в ЕС. Основным его аргументом является простое нежелание европейских стран «пускать» неперспективную страну в свои ряды. Но, по его мнению, если мы вступим в Евросоюз, то нас ждет катастрофа: «продажа» страны транснациональным корпорациям [1, с. 1].

Такой же исход для нашей державы предвещал М. Пискорский во время работы прошлого Европарламента. Польский политолог утверждал, что депутаты из Евросоюза рассматривали украинский вопрос с точки зрения интересов определенных олигархических структур. Но, в отличии от вышеупомянутого специалиста, он допускает возможность интеграции Украины в ЕС [2, с. 3].

¹ Студентка 1 курса Института прокуратуры и криминальной юстиции Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого.